

4.4. Εξελίξεις στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας

Αθανάσιος Χύμης

Παρά το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία δείχνει κάποια σημάδια ανάκαμψης, τα τελευταία στοιχεία των παγκοσμίων δεικτών ανταγωνιστικότητας δεν είναι εξίσου ενθαρρυντικά. Σύμφωνα με την τελευταία έκδοση του δείκτη ανταγωνιστικότητας του Παγκοσμίου Οικονομικού Φόρουμ (World Economic Forum), δηλαδή, τον Παγκόσμιο Δείκτη Ανταγωνιστικότητας 2017-18 (Global Competitiveness Index –GCI), η χώρα μας έχασε άλλη μία θέση στην παγκόσμια κατάταξη και είναι πλέον 87η σε σύνολο 137 κρατών. Πέρυσι είχε επίσης υποχωρήσει κατά 5 θέσεις από την 81η θέση που είχε λάβει στην έκδοση του GCI 2015-16.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο δείκτης εκδίδεται κάθε χρόνο και ουσιαστικά αφορά το προηγούμενο έτος από την έκδοσή του. Δηλαδή, ο Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας 2017-18 που δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2017 έχει καταρτισθεί με στοιχεία

που αφορούν το έτος 2016. Το ίδιο ισχύει και για τα υπόλοιπα έτη που αναφέρονται στον Πίνακα 4.4.1.

Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 4.4.1, έχει υπάρξει σημαντική βελτίωση στο μακροοικονομικό περιβάλλον της ελληνικής οικονομίας, κυρίως λόγω της επιτεύξεως ισοσκελισμένου προϋπολογισμού. Βέβαια, ο πολύ αυξημένος λόγος χρέους προς ΑΕΠ συνεχίζει να κρατά το μακροοικονομικό περιβάλλον μακριά από υψηλότερες θέσεις που αντιστοιχούν σε πιο εύρωστες οικονομίες. Μια σχετικά αρνητική εξέλιξη είναι η χειροτέρευση στον δείκτη των Θεσμών, βασικού πυλώνα της ανάπτυξης. Είναι χαρακτηριστικό ότι στους υποδείκτες «αποτελεσματικότητα κρατικών δαπανών», «βάρος κρατικών ρυθμίσεων», «αποτελεσματικότητα νομικού πλαισίου προς επίλυση διαφορών», και «διαφάνεια κυβερνητικής πολιτικής» η κατάταξη είναι πολύ χαμηλή: 132η, 130ή, 133η, και 122η θέση, αντίστοιχα, σε σύνολο 137 κρατών. Ο υποδείκτης «δικαιώματα ιδιοκτησίας» υποχώρησε κατά 9 θέσεις στην 98η θέση.

Επίσης, δεν είναι ενθαρρυντικό ότι η χώρα μας λαμβάνει την 106η θέση στον υποδείκτη «ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος». Όσον αφορά το χρηματοπιστωτικό σύστημα (Ανάπτυξη χρηματοπιστωτικής αγοράς) παρατηρούμε ότι η βελτίωση είναι πολύ μικρή, 133οι από 136οι την προηγούμενη χρονιά, με τον υποδείκτη «ευρωστία των τραπεζών» να παραμένει αμετάβλητος στην 134η θέση, προδίδοντας την

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4.1 Εξέλιξη της κατάταξης της Ελλάδος με βάση τον Παγκόσμιο Δείκτη Ανταγωνιστικότητας

	2008	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Σύνολο χωρών	134	144	148	144	140	138	137
Γενικός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας	67	96	91	81	81	86	87
A) Βασικές προϋποθέσεις	51	98	88	76	74	80	70
1. Θεσμοί	58	111	103	85	81	81	87
2. Υποδομές	45	43	38	36	34	37	38
3. Μακροοικονομικό περιβάλλον	106	144	147	135	132	131	117
4. Υγεία και Βασική εκπαίδευση	40	41	35	41	41	46	48
B) Ενισχυτές απόδοσης	57	69	67	65	62	67	77
5. Ανωτάτη εκπαίδευση και επιμόρφωση	38	43	41	44	43	45	44
6. Αποτελεσματικότητα αγοράς αγαθών	64	108	108	85	89	89	93
7. Αποτελεσματικότητα αγοράς εργασίας	116	133	127	118	116	114	110
8. Ανάπτυξη χρηματοπιστωτικής αγοράς	67	132	138	130	131	136	133
9. Τεχνολογική ετοιμότητα	59	43	39	39	36	42	50
10. Μέγεθος αγοράς	33	46	47	49	52	56	58
Γ) Παράγοντες καινοτομίας-εξειδίκευσης	68	85	81	74	77	70	71
11. Επιχειρηματική εξειδίκευση	66	85	83	74	74	69	73
12. Καινοτομία	63	87	87	79	77	72	75

Πηγή: Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (WEF, σειρά ετών). Επεξεργασία από τον συγγραφέα.

–παρά τις περί του αντιθέτου διαβεβαιώσεις– αρνητική εκτίμηση των πολιτών και επιχειρηματιών για την κατάσταση των ελληνικών τραπεζών.

Επιλέγοντας ενδεικτικά μερικούς από τους πολλούς υποδείκτες που περιλαμβάνει η έκθεση για την ανταγωνιστικότητα, οι οποίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας και που χρειάζονται την άμεση λήψη μέτρων για να βελτιωθούν, αυτοί είναι: «επίδραση της φορολογίας στα κίνητρα για επενδύσεις» (137οι, τελευταίοι δηλαδή), «συνολικός φορολογικός συντελεστής» (111οι), «επίδραση των ρυθμίσεων περί αμέσων ξένων επενδύσεων στις επιχειρήσεις» (115οι), «επίδραση της φορολογίας στα κίνητρα για εργασία» (136οι), ικανότητα της χώρας να συγκρατεί ταλέντα» (121οι), «ικανότητα της χώρας να προσελκύει ταλέντα» (133οι), «άμεσες ξένες επενδύσεις και μεταφορά τεχνολογίας» (112οι), «συνεργασία πανεπιστημίων-βιομηχανίας για έρευνα και ανάπτυξη –R&D» (129οι) και «δημόσιες προμήθειες προϊόντων υψηλής τεχνολογίας» (131οι).

Σε όλα τα ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι η χώρα μας χρειάζεται μεταρρυθμίσεις που θα βοηθήσουν στην

αύξηση της εμπιστοσύνης πολιτών και επιχειρηματιών προς τον κρατικό μηχανισμό (με άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση της φορολογικής συνείδησης), στη μείωση της υπερβολικής φορολόγησης, στην αύξηση των κινήτρων για επενδύσεις και εργασία, στην ενεργή συμμετοχή των πανεπιστημίων και –μέσω συνεργασιών με τις επιχειρήσεις– δημιουργία έρευνας και ανάπτυξης, καθώς και στη στήριξη των καινοτομιών και των προϊόντων τεχνολογίας από το Δημόσιο. Όλα αυτά θα οδηγήσουν όχι μόνο στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας αλλά θα τη φέρουν πιο κοντά σε μια δυναμική και βιώσιμη ανάπτυξη.

Κλείνοντας, ας ρίξουμε μια ματιά στη σύγκριση της Ελλάδος με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που επίσης εισηγήθησαν σε Μηχανισμό Στήριξης (Μνημόνιο), δηλαδή την Ιρλανδία, Ισπανία, Κύπρο και Πορτογαλία, με βάση δύο άλλους διεθνείς δείκτες ανταγωνιστικότητας, τον δείκτη Ευκολίας του Επιχειρείν της Παγκόσμιας Τράπεζας (Πίνακας 4.4.2.) που περιλαμβάνει 190 κράτη και της Παγκόσμιας Επετηρίδας Ανταγωνιστικότητας του διεθνούς Ινστιτούτου IMD (Πίνακας 4.4.3) που περιλαμβάνει 63 οικονομίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4.2 Συγκριτική κατάταξη της Ελλάδος με βάση τον δείκτη Ευκολίας του Επιχειρείν της Παγκόσμιας Τράπεζας για την περίοδο 2008-2018

Χώρες/έτη	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Σύνολο χωρών	178	181	183	183	183	185	189	189	189	190	190
Ελλάς	100	96	100	109	100	78	72	61	60	61	67
Κύπρος	-	-	40	37	40	36	39	64	47	45	53
Πορτογαλία	37	48	48	31	30	30	31	25	23	25	29
Ισπανία	38	49	62	49	44	44	52	33	33	32	28
Ιρλανδία	8	7	7	9	10	15	15	13	17	18	17

Πηγή: Doing Business (2008-2018), Παγκόσμια Τράπεζα. Επεξεργασία από τον συγγραφέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4.3 Συγκριτική κατάταξη της Ελλάδος με βάση τον δείκτη της Παγκόσμιας Επετηρίδας Ανταγωνιστικότητας για την περίοδο 2012-2017

Χώρες/έτη	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ελλάς	58	54	57	50	56	57
Πορτογαλία	41	46	43	36	39	39
Κύπρος*	-	-	-	-	-	37
Ισπανία	39	45	39	37	34	34
Ιρλανδία	20	17	15	16	7	6

Πηγή: World Competitiveness Yearbook (2012-2017) IMD. Επεξεργασία από τον συγγραφέα.

*Η Κύπρος συμπεριλήφθη στον δείκτη για πρώτη φορά το 2017.

Αξίζει να σημειωθεί ότι και στις δύο κατατάξεις (όπως άλλωστε και στην κατάταξη του WEF που παρουσιάστηκε πιο πάνω) η Ελλάδα είναι τελευταία μεταξύ των 28 εταίρων της στην ΕΕ. Συγκεκριμένα, στην κατάταξη του δείκτη Ευκολίας του Επιχειρείν η χώρα έχασε 6 θέσεις και βρέθηκε στην 67η θέση σε σχέση με την 61η το περασμένο έτος. Τονίζεται επίσης ότι, όπως και στην έκθεση Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας, ενώ ο δείκτης αναφέρει το επόμενο έτος (2018) από το έτος δημοσίευσής (Οκτώβριος 2017), τα στοιχεία αφορούν το προηγούμενο έτος (2016).

Ο δείκτης Ευκολίας του Επιχειρείν καταρτίζεται με τη βοήθεια 10 κατηγοριών-δεικτών ο κάθε ένας εκ των οποίων περιλαμβάνει 3-8 υποδείκτες. Η χώρα μας είναι πιο αδύνατη στην κατηγορία «εγγραφή της ιδιοκτησίας» (145η) καθώς και στην «εφαρμογή των συμβάσεων» (131η). Αξίζει να αναφερθεί για την τελευταία κατηγορία ότι ο χρόνος που απαιτείται για την επίλυση μιας μέσης δικαστικής υποθέσεως είναι 1.580 μέρες (περίπου 4 χρόνια και 4 μήνες), όταν ο μέσος χρόνος των χωρών του ΟΟΣΑ είναι κάτω από 600 μέρες, ενώ σε πολλούς Ευρωπαίους εταίρους μας είναι γύρω στις 400 μέρες (περίπου ένα έτος και δύο μήνες). Το χρονικό αυτό διάστημα (1.580 μέρες), τα τελευταία 4 χρόνια, παραμένει σταθερό και δεν μειώνεται. Στην έκδοση του Doing Business 2014, ο αντίστοιχος χρόνος ήταν 1.300 μέρες, ενώ σε προηγούμενες εκδόσεις ήταν 819 ημέρες. Βλέπουμε, δηλαδή,

ότι η γραφειοκρατία επιβαρύνει αρκετά το σύστημα απονομής δικαιοσύνης το οποίο χρειάζεται βαθιές μεταρρυθμίσεις ώστε να καταστεί φιλικό στον επιχειρηματία αλλά και τον απλό πολίτη.

Τέλος, σύμφωνα με την Παγκόσμια Επετηρίδα Ανταγωνιστικότητας του IMD, η Ελλάδα το 2017 κατατάσσεται 57η σε σύνολο 63 χωρών, υποχωρώντας μία θέση από το 2016. Είναι εμφανές ότι η χώρα μας υστερεί αρκετά των άλλων τεσσάρων χωρών που επίσης υπέγραψαν Μνημόνια Συνεργασίας προκειμένου να ξεπεράσουν την οικονομική κρίση. Δεν είναι τυχαίο που και οι τέσσερις οικονομίες εξήλθαν των Μνημονίων πολύ γρηγορότερα από την Ελλάδα. Επίσης, η κρίση στην Ελλάδα, ακριβώς λόγω των ανωτέρω περιγραφέντων δομικών χαρακτηριστικών ελλείψεως ανταγωνιστικότητας, ήταν πολύ πιο βαθιά και επώδυνη από τις υπόλοιπες τέσσερις χώρες.

Βιβλιογραφία:

IMD (2017). *The 2017 IMD World Competitiveness Ranking*. Διαθέσιμο στο: <<https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/competitiveness-2017-rankings-results/>>.

World Bank (2017). *Doing Business 2018*. Διαθέσιμο στο: <<http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2018>>.

World Economic Forum (2017). *The Global Competitiveness Report 2017-2018*. Διαθέσιμο στο: <<https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018>>.